

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1985

BRNO 1987

tem bagrem odříznuta, stejně tak i celá pravá noha a levá noha od poloviny femuru dolů. Lebka byla otočena na levou stranu bradou k levému rameni. Zmrzlá půda nedovolila vydobýt zbytky dalších kostí. I když ani tentokrát neposkytly hroby žádné nálezy, rozložení hrobů podporuje domněnku o jejich mladohradištním stáří /Staňa 1985/.

Literatura:

Staňa, Č. 1985: Mladohradištní /?/ kostrové hroby v Přerově-Předmostí. PV 1983, Brno, 55.

Weitere jungburgwallzeitliche /?/ Gräber in Přerov-Předmostí /Bez. Přerov/. Im Jänner 1985 wurden in dem Aushub für eine Wasserleitung auf der südöstlichen Seite des Häuserblockes 14 weitere 3 Skelettgräber erfasst. Auch wenn aus diesen keine Funde gewonnen wurden, unterstützt ihre Dislokation die Erwägung von einem jungburgwallzeitlichen Alter des gestörten Gräberfeldes.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU NA HORNÍM NÁMĚSTÍ V PŘEROVĚ /okr. Přerov/

Čeněk Staňa, AÚ ČSAV Brno

V roce 1985 pokračoval archeologický výzkum na Horním náměstí v Přerově jednak na staveništi kulturního domu Přerovských strojírů při kostele sv. Jiří, kde měl nadále záchranný charakter /Staňa 1987, v tisku/, jednak sondami na třech dalších místech. Sondy na parkáně za domem č. 9 měly ověřit situaci na vnější straně kamenné hradební zdi. Zatímco uvnitř hradeb jsou zachovány mocné středověké vrstvy, a to i z doby před 11. stoletím, na vnější straně byly tyto vrstvy při stavbě zdi založené na skále odebrány. Zůstala tam pouze věteřovská vrstva, narůstající směrem po svahu, takže je zřejmé, že v době věteřovské skupiny bylo návrší opevněno.

Sonda vedená v severojižním směru od domu č. 21 do náměstí začínala v bezprostředním sousedství velkomoravských hrobů objevených v roce 1974 M. Jaškovou /1975/. V její severní části blíže domu byla pod dlažbou slabá novověká vrstva s hlubšími rýhami pro vodovodní a kanalizační potrubí, která ležela na mohutném souvrství ze sklonku starší a ze střední doby bronzové. Jižní část této sondy zachytila hluboký, široký příkop ze začátku novověku.

Práce mezi domem č. 21 a kamennou hradební zdí měly především přípravný charakter pro výzkum v roce 1986, kdy budou v ploše systematicky, pokud možno až na podloží odkryty vrstvy, které byly na staveništi při kostele sv. Jiří zničeny nebo ponechány v zemi. Až na podložní skálu byla odkryta pouze část jihozápadní čtvrtiny plochy. Nejstarší dochovaná kulturní vrstva ležící na velkých skalních deskách pocházela z 11. století.

Nejvíce poznatku přinesl záchranný výzkum na parcele domu č. 8 těsně vedle kostela, kde bylo možno pracovat opět jen díky velké přízni stavbyvedoucího Josefa Kunčara a mistru J. Sýkory a J. Zeliny. Rust stavby možnosti výzkumu postupně stále více omezoval. Z technických důvodů nebylo možno ručně odkrývat nesourodé středověké vrstvy zvedající se od opevnění dovnitř po skalnatém podloží, které bylo v minulosti místy narušeno. Na několika místech se podařilo z konkrétních vrstev zachránit archeologický materiál a mohly být narychlo upraveny a nakresleny dva profily. V klidu potom byl dokumentován dlouhý jihozápadní profil věže kostela na hranici staveniště a profily v klínu mezi kamennou zdí a apsidou kostela vně stavby kulturního domu. Tam také byly odkryty další dřevěné konstrukce z 11. století, za nimiž byly postupně odebrány jednotlivé kulturní vrstvy. Torzovitost konstrukcí, které zřetelně zahrnují několik stavebních fází, nedovoluje zatím podat jejich interpretaci. Kromě sošen obdobných deskám z předpokládané cesty odkryté v roce 1984 vyskytly se k hradbě kolmé, 360 cm dlouhé trámy, a to tři nad sebou, svázané srubovou technikou s nedochovanými trámy souběžnými s hradbou. Více světla snad vnese do situace odkrytí zbytku dřev pod schodištěm vedle kostela, plánované na rok 1986.

Obnažení vnější strany základu kostela sv. Jiří až na sterilní skalnaté podloží při současném odkryvu k apsidě kolmého profilu přineslo cenné informace o stavbě kostela. Zářez základové rýhy do středověkých vrstev jednoznačně dokládá založení kostela dodnes stojícího v druhé polovině 13. století. Potvrzují to i archeologické nálezy při dně rýhy. Do zásypu této rýhy vně nově vystavěné základové zdi kostela byly jednorázově uloženy lidské kosti velkého počtu jedincu. Pocházejí nepochybně ze hřbitova, který ležel v této části návrší před výstavbou nového kostela. Dosažené výsledky výzkumu tedy mění dosavadní názor, který viděl v dnešním kostele sv. Jiří chrám připomínaný ve 12. století v listěně biskupa Jindřicha Zdíka /CDB I, č. 115, 116/. Nevylučují ale možnost, že ve stejném cípu Horního náměstí stál i menší starší kostel, který zanikl výstavbou nového.

Literatura:

Jašková, M. 1975: Hroby ze střední doby hradištní v Přerově /okr. Přerov/, PV 1974, Brno, 49-50.

Staňa, Č. 1987: Záchranný výzkum na Horním náměstí v Přerově /okr. Přerov/, PV 1984, Brno, v tisku.

Fortsetzung der Grabung am Horní náměstí /Oberring/ in Přerov /Bez. Přerov/. Im Jahre 1985 hatte auch weiterhin die Grabung bei der Kirche des Hl. Georg einen Rettungscharakter. Es wurden dort wichtige Profile, die die Entwicklung der mittelalterlichen Besiedlung zeigen, ein weiterer Teil der Holzkonstruktionen aus dem 11. Jahrhundert und die bis auf dem Felsen gelegten Fundamente der Kirche des Hl. Georg, abgedeckt. Der Einschnitt der Grundmauerlinie bewies die Gründung dieses Baues in der zweiten Hälfte des 13. Jahrhunderts. Zwischen das Grundgemäuer und die äussere Wand der Rinne waren einmalig Menschenknochen von einer grossen Individuenzahl beigesetzt, die vom Friedhof stammen, der an diesen Stellen früher war. Hinter dem Haus Nr. 9 haben wir eine Sonde am Zwinger geführt, die feststellte, dass die Steinmauer der Befestigung aus der Wende des 15. - 16. Jahrhunderts von der Aussenseite gebaut worden war. Dabei wurden die mittelalterlichen Schichten abgetragen. Es blieb nur die Schicht der Věteřov Gruppe, die in Richtung nach Aussen anwuchs. Sie belegt also eine vorgeschichtliche Befestigung der Anhöhe. Mächtige Věteřov Schichten hat man auch in der vom Haus Nr. 21, in die Fläche des Platzes geführte Sonde entdeckt, wo sie bis unter die neuzeitigen Terrainherrichtungen reichten. Die mittelalterlichen Schichten waren dort vernichtet worden. Die Fläche hinter dem Haus Nr. 21 wurde ca. um 200 cm abgenommen und für die Grabung im Jahre 1986 vorbereitet. In ihrem südwestlichen Viertel wurden die Schichten bis zum felsigen Liegenden durchgraben, das grosse, sich nach Norden neigende Steinplatten bildeten. Unmittelbar auf dem Felsen lag die Kulturschicht aus dem 11. Jahrhundert.

ŘADOVÉ POHŘEBIŠTĚ Z 12. - 13. STOLETÍ V MIKULČICÍCH / okr. Hodonín/

Bohuslav Klíma, jr., AÚ ČSAV Brno

/Obr. 14, tab. 8/

Závěrem roku 1985 proběhly v centru obce Mikulčic v souvislosti s dořešením kanalizační sítě a jejím napojení na nově vybudovaný kulturní dům rozsáhlejší výkopové práce. Bagrem hloubená 3 - 4 m široká a místy až 3 m hluboká rýha pro přípojku potrubí procházela v blízkosti kostela a školy, aby se na návsi napojila na centrální síť. V dosahu církevní stavby se samozřejmě musely předpokládat středověké a novověké hroby. Ty také již byly při kopání centrální kanalizační rýhy na opačné straně kostela v jarních měsících roku 1981 zachyceny. Ve sledovaném prostoru bylo rovněž již dříve možno registrovat hroby, a to v průběhu výkopu pro vodovodní potrubí v roce 1983. Tehdy bylo terénní rýhou porušeno i několi starších pohřbů s bronzovými a stříbrnými záušnicemi větších rozměrů, typickými pro 12. století. Na základě tohoto překvapivého zjištění přistoupili pracovníci ústavu ještě v roce 1983 dokonce k menšímu plošnému odkryvu v prostoru mezi školou a kostelem. Odkryté hroby náležely kostelnímu hřbitovu. Byly uloženy ve více vrstvách nad sebou a mnohdy vzájemně porušeny. Patřily výlučně středověkému a novověkému období. Obsahovaly korálky růženců, křížky, medailonky, bronzové závěsné medaile sv. Benedikta a spolu se záponkami oděvu i další drobnosti /tzv. svátostky/.

Velmi záhy se v hlubokém příkopu kanalizační rýhy objevily v blízkosti školy první kostrové hroby, zapuštěné do jemného, písčitého podloží, které zde vytváří základ mírného návrší. Pohřbení leželi přibližně 110-130 cm pod úrovní dnešního povrchu v natažené poloze nznak, s rukama většinou sepnutými v pánvi, nebo na prsou. V postupně odkrývané ploše, kterou nejprve bagr snížil asi do hloubky 100 cm, bylo možno vysledovat zcela pravidelné řazení hrobů, z nichž k některým patřily bronzové záušnice větších rozměrů. Na jižním okraji pohřebiště se podařilo získat také jednoduché stříbrné prsteny s rytou výzdobou, část nůžek a přezku. Většina hrobů však byla bez milodarů. Jejich hustota narůstala směrem ke stávající církevní stavbě. Kostry ležely těsně vedle sebe a mnohé byly již i vzájemně překryté a porušené. Všechny respektovaly směr Z - V. Rovněž i v těchto místech se nalézaly bronzové a stříbrné záušnice někdy po dvou, ale i více kusech. Navíc se v zásepch a mezi řadami hrobů objevovaly kusky vápenné malty. Nechyběly tu však ani velké deskovité pískovce, které původně mohly náležet zděné stavbě v nejbližším okolí. Výzkum se podařilo v první fázi úspěšně ukončit v místech u zadního vchodu do školní budovy. V prozkoumaném výkopu pro kanalizační potrubí se zde v délce 40 metrů během pouhých 7 pracovních dnů podařilo odkrýt a prošetřit celkem 86 hrobů většinou z 12. - 13. století, ale i mladších. Ty byly situovány především blíže ke kostelu. Navíc se výzkumem zachytil a z velké části prozkoumal také zahlobený laténský objekt.

Druhá fáze výzkumu proběhla počátkem roku 1986. Měla sledovat prostor v přímém doteku s areálem kostelní stavby, ale nebyla již tak úspěšná. Se zvýšeným úsilím se podařilo pouze zachránit dalších 11 kostrových hrobů, většinou porušených kanalizační výkopovou rýhou. Jejich části zůstaly patrné v obou stěnách hloubeného příkopu. I když většina patřila pohřbům mladým, přece se i zde v inventáři objevily bronzové a stříbrné záušnice.

Zachranovací výzkum prováděný velmi iniciativně i za nepříznivých podmínek kolektivem pracovníků BSP v Mikulčicích, přinesl významné doklady o značné koncentraci zdejšího osídlení od 12. století. Přibližuje tak samotné počátky obce Mikulčic. Otázkou však ještě stále zůstává starší osídlení ze závěru 10. a 11. století, které by se zde mohlo předpokládat.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1985

- Vydává : Archeologický ústav v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : A. Krechlerová
Na titulním listě : bronzová spona z Kostic
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis : 450 kusů - neprodejné